

Kadernota 2027

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Aanbiedingsbrief	4
1. Algemeen.....	5
1.1 Opzet van de kadernota	6
1.2 Proces tot begrotingsbehandeling	8
2. Voorjaarsnota 2026.....	9
2.1 Programma Bestuur en dienstverlening	10
2.2 Programma Ruimte en wonen	12
2.3 Programma Mens en samenleving.....	16
2.4 Programma Algemene middelen.....	19
3. Kadernota 2027 - 2030.....	20
3.1 Algemeen financieel perspectief en ontwikkelingen	21
3.2 Structureel sluitende begroting	30
3.3 Onzekerheden	37

Bijlagen

Aanbiedingsbrief

De kadernota geeft een beeld van de ontwikkelingen in de eerste maanden van 2026, maar is voornamelijk ook een blik vooruit naar de jaren hierna. Wat zijn de kaders voor de komende jaren en waar gaan we als gemeente de komende periode op inzetten? We geven een indruk van hoe we er als gemeente financieel voorstaan en welke ontwikkelingen er zijn.

Een belangrijke gebeurtenis in de eerste maanden van 2026 waren de gemeenteraadsverkiezingen in maart. Op 31 maart hebben we afscheid genomen van de oude raadsleden en op 1 april zijn de raadsleden voor de nieuwe periode geïnstalleerd. Op 14 april is de informatie afgerond met de presentatie van het verslag van de informateur. De gesprekken om te komen tot een nieuw college zijn daarna gestart, maar op moment van schrijven nog niet afgerond. Naast de politieke ontwikkelingen zijn er terugkijkend op de eerste maanden van 2026 nog een aantal belangrijke ontwikkelingen en resultaten te noemen. Begin dit jaar is de visie sociaal domein vastgesteld. Met deze visie maken we een beweging van verkokering naar integrale samenwerking en van afzonderlijke beleidsstukken naar een gezamenlijke koers. Zo creëren we een stevige samenhang tussen de verschillende beleidsthema's en de uitvoering in het sociaal domein. Daarnaast werken we nog steeds door aan de uitvoering van de visie Koersen die ingaat op de herontwikkeling van het jeugddomein. Ook binnen het ruimtelijke domein zijn er stappen gezet. Er zijn bijeenkomsten geweest met het dorp Westerbork in het kader van de woningbouwplannen voor de Noordwest kant van het dorp. En de voorbereidende werkzaamheden voor de vernieuwing van de Esweg zijn gestart. In april is het compensatie bod in het kader van de uitbreiding van het oefenterrein de Haar overhandigd aan de staatssecretaris.

De kadernota 2027 is de eerste kadernota van deze raadsperiode. Een mooi moment om vooruit te kijken en kaders en ambities vast te stellen voor de komende raadsperiode. Tegelijkertijd hebben we nog steeds te maken met structurele financiële tekorten. Het is daarom van belang om een balans te vinden tussen nieuwe ambities, uitdagingen en de financiële tekorten. In de kadernota geven we een eerste inzicht in hoe we tot deze balans kunnen komen. Het vinden van de balans betekent echter wel dat er lastige keuzes gemaakt moeten worden. Keuzes over welke nieuwe beleidsvoornemens een plek krijgen in de begroting 2026 maar ook keuzes over de bezuinigingsvoorstellen en inkomstenverhogingen. Ondanks de beperkte financiële ruimte willen we zo goed als mogelijk uitvoering geven aan onze ambities en perspectief bieden voor de toekomst.

1. Algemeen

Elk jaar stelt u als gemeenteraad de begroting vast voor het volgende kalenderjaar. Begin november 2026 wordt de begroting 2027 ter vaststelling aan u voorgelegd.

In de kadernota 2027 geven we u een beeld van hoe we er als gemeente financieel voorstaan en welke ontwikkelingen er zijn ten opzichte van de begroting 2026. De nieuw beleidswensen hebben wij inzichtelijk gemaakt en financieel verwerkt. In het traject van kadernota naar begroting willen wij deze voorstellen voorzien van ambtelijke adviezen op grond waarvan keuzes kunnen worden gemaakt. Ook de noodzaak tot bezuinigen in het kader van het Ravijn is hierin opgenomen.

Een onderdeel van de kadernota is de voorjaarsnota. Deze gaat over het lopende begrotingsjaar en geeft inzicht in de financiële ontwikkelingen die richting kunnen geven aan de begroting voor het volgende jaar.

Als raad stelt u de kadernota vast, welke richting geeft aan de op te stellen begroting. Met de opbrengsten van de behandeling van de kadernota bereiden we de begroting 2027 verder voor. In de volgende paragrafen geven wij een nadere toelichting op de opbouw van de kadernota en het proces richting de behandeling van de begroting.

1.1 Opzet van de kadernota

In de kadernota geven we u een indruk van hoe we er als gemeente financieel voorstaan. Eerst staan we stil bij de ontwikkelingen en bijstellingen in de eerste maanden van het lopende jaar, welke in hoofdstuk 3 'Voorjaarsnota 2026' zijn opgenomen. Deze ontwikkelingen en bijstellingen zijn vervolgens betrokken bij het opstellen van hoofdstuk 4 'Kadernota 2027-2030' dat het meerjarig financieel perspectief schetst.

Voorjaarsnota 2026

De ontwikkelingen en bijstellingen in de eerste maanden van 2026 zijn per programma opgenomen in hoofdstuk 3. Aan de Raad wordt verzocht in te stemmen met de bijstelling van de begroting voor de gerapporteerde financiële afwijkingen en kennis te nemen van de ontwikkelingen.

Vertrekpunt voor de kadernota 2027

In hoofdstuk 4 staat het financieel meerjarige perspectief 2027-2030 en ontwikkelingen die daarop van invloed zijn centraal.

We starten met het inzichtelijk maken van het vertrekpunt bestaande uit de begroting 2026 en de september-/decembercirculaire. Daarnaast heeft een herijking van de vastgestelde begroting 2026 plaatsgevonden. De resultaten zijn verwerkt en nader toegelicht.

Sluitende begroting: Ravijn voorstellen

Voor de jaren vanaf 2027 staan we opnieuw voor de uitdaging om de begroting sluitend te krijgen. We hebben in de afgelopen jaren geanticipeerd op tekorten door binnen het programma Ravijn voorstellen op te stellen met mogelijkheden om te bezuinigen. Deze voorstellen hebben we wederom beoordeeld en opgenomen als maatregel om een deel van de nadelige begrotingssaldi op te lossen. De effecten hiervan zijn opgenomen in het financieel perspectief en hiermee komen we tot het startpunt voor de kadernota 2027.

Ontwikkelingen kadernota 2027

Vervolgens zijn alle voorstellen met ontwikkelingen voor de komende jaren verwerkt. Deze voorstellen zijn ingedeeld naar:

- Autonome ontwikkelingen
- Toezeggingen
- Budgettaire neutrale ontwikkelingen
- Nieuw beleid

De verwerking van de voorstellen leidt tot een geactualiseerd financieel kader voor de komende jaren. Dit kader laat nog steeds nadelige begrotingssaldi zien.

Financieel gezonde begroting en technische maatregelen

Voor een gezonde financiële positie is het belangrijk dat onze begroting structureel sluitend is. Daarbij is dit ook een vereiste van onze toezichthouder, de Provincie Drenthe. De voorwaarden waaraan de begroting moet voldoen en de maatregelen om hiertoe te komen zijn in paragraaf 4.2 opgenomen.

In deze paragraaf zijn ook aanvullende financieel technische maatregelen opgenomen voor het verminderen van de tekorten. Financieel technisch betekent dat de maatregelen kunnen worden doorgevoerd zonder dat dit ingrijpende gevolgen heeft voor het beleid.

Onzekerheden

In paragraaf 4.3 zijn onzekerheden opgenomen welke op dit moment nog niet op geld zijn gezet, maar die wel van invloed kunnen zijn op de financiële positie. In de uitwerking van de begroting worden deze onderwerpen op geld gezet of opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Bijlagen

In de bijlagen zijn de Ravijn voorstellen, zoals deze zijn verwerkt in deze kadernota, opgenomen.

1.2 Proces tot begrotingsbehandeling

Het proces voor de kadernota 2027 en de begroting 2027 is hieronder opgenomen.

Kadernota 2027

Op 2 juli 2026 bespreekt u deze kadernota en stelt u deze vast. Wij vragen uw gemeenteraad om op 2 juli aan ons richting te geven wat wij in de begroting 2027 en de meerjarenraming 2028 tot en met 2030 gaan verwerken.

Van kadernota 2027 naar begroting 2027

In de periode tussen de behandeling van de kadernota 2027 en de vaststelling van de begroting 2027 gaan we als college de begroting 2027 voorbereiden. In september 2026 bieden wij u de begroting ter vaststelling aan. In de periode na het aanbieden wordt u de gelegenheid geboden om technische vragen te stellen, welke wij beantwoorden. Bij het aanbieden van de begroting ontvangt u een planning hiervoor.

De begroting 2027 wordt door uw gemeenteraad besproken op 12 november 2026. Ook vindt dan besluitvorming plaats.

2. Voorjaarsnota 2026

In dit hoofdstuk informeren wij u per programma over de ontwikkelingen en bijstellingen welke er zijn ten opzichte van de begroting 2026. De financiële bijstellingen worden afzonderlijk gepresenteerd, waarbij de mutaties groter dan € 50.000 nader zijn toegelicht.

Samenvatting van de financiële afwijkingen

In de tabel hieronder is een samenvatting van de financiële afwijkingen per programma opgenomen. In de onderdelen per programma wordt een nadere toelichting gegeven.

Omschrijving	2026
Programma Bestuur en dienstverlening	115.000
	+ PM
Programma Ruimte en wonen	397.581
Programma Mens en samenleving	471.516
Programma Algemene middelen	71.910
Totaal saldo afwijkingen	1.056.007
	+ PM

Samenvatting van de kredieten

In de tabel hieronder is een samenvatting van de kredieten per programma opgenomen. In de onderdelen per programma wordt een nadere toelichting gegeven.

Omschrijving	2026
Programma Bestuur en dienstverlening	-
Programma Ruimte en wonen	902.000
Programma Mens en samenleving	72.000
Programma Algemene middelen	-
Totaal saldo kredieten	974.000

Samenvatting van de mutaties in reserves

In de tabel hieronder is een samenvatting van de mutaties in de reserves per programma opgenomen. In de onderdelen per programma wordt een nadere toelichting gegeven.

Omschrijving	2026
Programma Bestuur en dienstverlening	-
Programma Ruimte en wonen	-489.560
Programma Mens en samenleving	-29.500
Programma Algemene middelen	-
Totaal saldo mutaties in de reserves	-519.060

2.1 Programma Bestuur en dienstverlening

Voortgang en ontwikkeling

Gemeenteraadsverkiezingen

Op 18 maart 2026 waren de gemeenteraadsverkiezingen. Op 31 maart hebben we afscheid genomen van de oude raadsleden en op 1 april is zijn de raadsleden voor de komende periode geïnstalleerd. De informatie is op 14 april afgerond met de presentatie van het verslag van de informateur. De gesprekken om te komen tot een nieuw college zijn daarna gestart.

Renovatie gemeentehuis

Aan het begin van dit jaar is de raad geïnformeerd over het voorlopige ontwerp voor de renovatie van het gemeentehuis. Het voorlopig ontwerp blijft binnen de door de raad gestelde kaders. Er zijn geen aanvullende keuzes gemaakt en ook zijn er geen bestuurlijke of financiële afwijkingen. De organisatie is op verschillende momenten bijgepraat. Er wordt op dit moment gewerkt aan het definitieve ontwerp.

Financiële afwijkingen

Omschrijving	2026
Aanpak ondermijning	100.000
Subsidie scan PNO innovation	15.000
Vergoeding commissie (geen raadsleden)	PM
Regionale samenwerking - regio Zwolle	PM
Totaal afwijkingen	115.000
	+ PM

Toelichting op bijstellingen groter dan € 50.000

Aanpak ondermijning

De raad heeft op 27 november 2025 via de motie “Middelen voor bestrijden ondermijning zijn noodzakelijk” middelen en formatie gevraagd, met als doel vanaf Q1 2026 te starten. Daarmee is zowel de noodzaak als de timing bestuurlijk vastgesteld. De inzet is nodig om ondermijning vanuit de regierol waar te maken, versnippering te voorkomen en risico's in buitengebied, vastgoed en verblijfsaccommodaties tijdig en samen met partners aan te pakken.

De gemeente wil ondermijning programmatisch en informatie gestuurd aanpakken. Met extra capaciteit (1 fte) versterken we onze informatiepositie, actualiseren we ons bestuurlijk instrumentarium (onder andere Bibob en exploitatievergunningen), organiseren we integrale controles en borgen we samenwerking met Drentse Aanpak Ondermijning (DAO)-partners. Dit vergroot de weerbaarheid van onze organisatie, inwoners en ondernemers, en maakt de aanpak zichtbaar en consistent.

Zonder dit budget komt de noodzakelijke extra inzet niet tot stand. We blijven dan vooral reactief en leggen ad hoc meldingen bij partners neer, terwijl programmatische sturing, actualisatie van beleid, informatie gestuurde regie en integrale controles minimaal of niet plaatsvinden. Dit vergroot risico's voor veiligheid, leefbaarheid en het vertrouwen in de overheid.

Overzicht voorstellen kredieten

Er zijn geen voorstellen voor kredieten.

Overzicht voorstellen mutaties in reserves

Er zijn geen voorstellen met mutaties in de reserves.

2.2 Programma Ruimte en wonen

Voortgang en ontwikkeling

Wijziging omgevingsplan kleine kernen

Er wordt hard gewerkt aan de concept wijziging omgevingsplan kleine kernen. Dit betekent onder andere dat regels worden geactualiseerd aan de normen en standaarden van de omgevingswet, een beleidsanalyse plaatsvindt en een motivering wordt opgesteld. Daarnaast maakt het opstellen van een participatieplan ook onderdeel uit van deze wijziging. Uitgangspunt is dat dit zoveel mogelijk beleidsneutraal plaatsvindt. De raad zal middels een 'knoppencursus' hier een toelichting en uitleg over krijgen. Er wordt gestreefd om de concept wijziging rond de zomer gereed te hebben en de cursus voor de raad ook rond die periode te laten plaatsvinden.

Uitbreidingslocatie Westerbork Noordwest

Begin dit jaar is aan een stedenbouwkundig bureau opdracht verleend om voor de mogelijke uitbreidingslocatie Westerbork Noordwest een omgevingsprogramma op te stellen. In dit programma leggen wij vast wat we met het gebied willen bereiken en vertalen dit vervolgens naar concrete keuzes, voorwaarden en maatregelen. Het programma is een opstap richting het omgevingsplan. Het is van belang dat het omgevingsprogramma op draagvlak kan rekenen onder belanghebbenden. Een goede samenwerking en afstemming met de omgeving en de Belangenvereniging Dorp Westerbork vinden wij in dit proces van grote waarde. We trekken hier dan ook samen in op. Eind maart is in Westerbork de eerste omgevingsdialoog gehouden voor alle geïnteresseerde belanghebbenden. Tijdens deze bijeenkomst halen we wensen en ideeën op om de kansen en beperkingen van het gebied in beeld te brengen. De raad is middels een voortgangsbrief op de hoogte gesteld van de laatste stand van zaken.

Badhuisterrein Westerbork

Voor het voormalig Badhuisterrein in Westerbork worden haalbaarheidsonderzoeken uitgevoerd in het kader van eventuele woningbouw. Daarnaast wordt een stedenbouwkundige visie- en plan opgesteld. Om woningbouw uiteindelijk mogelijk te maken wordt een ruimtelijk plan opgesteld en wordt een verkoopprocedure voorbereid.

Omgevingswet

De geldende omgevingsvisie is toe aan vernieuwing. Dit hebben we in januari 2026 met de raad besproken. Helaas gaat het niet lukken om begin dit jaar hiermee te starten in verband met prioritering en het ontbreken van capaciteit voor de begeleiding. De huidige omgevingsvisie voldoet wel aan de standaard van de omgevingswet. Daarom geven we dit jaar voorrang aan beleid. Er zijn twee verplichte programma's waaraan gewerkt moet worden, te weten: het Volkshuisvestingsprogramma en het Warmteprogramma. Daarnaast gaan we bezig met het beleidshuis, waarin de structuur van al het beleid wordt opgenomen. Voor wat betreft het volgende deel van het omgevingsplan, gaan we de tweede helft van het jaar met de aanbesteding aan de slag. Dit is voor het deel Beilen-Westerbork.

Financiële afwijkingen

Omschrijving	2026
Omgevingswet	700.000
Omgevingswet: bijdrage algemene reserve	-700.000
Defensie de Haar	350.000
Defensie de Haar: bijdrage	-350.000
Verkoop vastgoed: netto opbrengst	-242.500
Verkoop vastgoed: storten in reserve verduurzamen maatschappelijk vastgoed	242.500
Gladheidsbestrijding	140.000
GR Veiligheidsregio	118.779
Isoleren dak aula Smilde	52.000
Isoleren dak aula Smilde: dekking MJOP	-52.000
Bedrijventerreinen	50.000
Opstellen groenbeleidsplan	50.000
ORT uren	50.000
Recognities NS	45.000
GR Omgevingsdienst Drenthe	44.302
Straatvegen	34.500
VTH kwaliteitscriteria 3.0	32.060
VTH kwaliteitscriteria 3.0: bijdrage algemene reserve	-32.060
Bodembeheer - monitoring Verlengde Havenstraat 69 Beilen	25.000
Woonplan	-40.000
Vergoeding bestrating nutsbedrijven	-120.000
Totaal afwijkingen	397.581

Toelichting op bijstellingen groter dan € 50.000

Omgevingswet

De middelen zijn in 2026 en daaropvolgende jaren nodig om de gebiedsgerichte ontwikkeling van het omgevingsplan volgens de afgesproken Routekaart uit te voeren met einddatum januari 2032, in deze planning is geen ruimte voor uitloop.

Daarnaast moet de Beleidscyclus omgezet worden naar de aanpak van de Omgevingswet, met de introductie van programma's onder de omgevingsvisie. Vernieuwing van de omgevingsvisie volgt daarna.

De lasten worden gedekt door een bijdrage uit de algemene reserve.

Defensie de Haar

In september 2025 heeft het College ingestemd met het uitbreiden van de oefenlocatie voor activiteiten van defensie. Deze activiteiten zullen van invloed zijn op de leefbaarheid in de nabije omgeving. Er is een programmatische aanpak opgesteld om de uitbreiding goed te laten landen. Voor

de uitvoering willen we een programma manager en communicatieadviseur aanstellen. We zijn in gesprek met het Rijk voor een bijdrage in de kosten.

Verkoop vastgoed

We hebben in overeenstemming het integraal accommodatiebeleid een woning verkocht. De netto verkoopopbrengst willen we storten in de reserve verduurzaming maatschappelijk vastgoed.

Gladheidsbestrijding

Per 1 maart is het budget op wegenzout en materieel overschreden met € 65.000 en voor strooien door derden met € 35.000. Om in november en december te kunnen strooien hebben we nog € 40.000 naar verwachting nodig. Let op dat is een schatting op gemiddelden, het weer is onvoorspelbaar.

GR Veiligheidsregio

De Veiligheidsregio (VRD) heeft een begrotingswijziging voor 2026 naar de Drentse gemeenten verstuurd. De begrotingswijziging voor 2026 zorgt ervoor dat de gemeentelijke bijdrage in 2026 voor de gemeente Midden-Drenthe toeneemt met € 118.779.

De VRD moet hun begroting 2026 aanpassen vanwege een niet teruggedraaide rijksbezuiniging op de BduR-bijdrage en de noodzaak om de robuustheid van de organisatie te versterken. De gemeenteraad heeft een zienswijze ingediend waarin wordt aangegeven dat zij niet akkoord kan gaan met de voorgestelde begrotingswijziging 2026 voor zover deze betrekking heeft op de extra incidentele en structurele bijdragen (buiten de reparatie van de BduR-korting). Indien een meerderheid van de Drentse gemeenten het eens is met de begrotingswijziging 2026 dan wordt deze alsnog vastgesteld en wordt de extra gemeentelijke bijdrage voor 2026 voor Midden-Drenthe een bedrag van € 118.779.

Isoleren dak aula Smilde

De kunststof dakbedekking heeft het einde van haar technische levensduur bereikt en moet worden vervangen. Tegelijkertijd zal tijdens deze werkzaamheden ook de dakisolatie worden vernieuwd en aangepast aan de huidige isolatiewaarden. Conform de koersnotitie Dorpshuizen komen de kosten voor het isolatiepakket voor rekening van de aula. Het investeringsbedrag is daarom exclusief de kosten voor isolatie. De aula is niet in eigendom van de gemeente en kan om die reden dus ook niet geactiveerd worden en moet als last in de exploitatie worden genomen. De lasten worden gedekt vanuit het MJOP.

Bedrijventerreinen

Op 6 november 2025 heeft de Raad een motie aangenomen. Er is ongeveer € 50.000 nodig voor het uitvoeren van onderzoeken naar de verkenning uitbreiding bedrijventerreinen in Beilen, Smilde en Westerbork.

Opstellen groenbeleidsplan

Het Groenbeleidsplan 2016-2025 moet worden geactualiseerd. Inmiddels zijn er nieuwe (door)ontwikkelingen in de openbare ruimte. De openbare ruimte krijgt een steeds belangrijkere rol in de samenleving. Bewegen, beleven, stimuleren en ontmoeten. Vitamine G voor mens en dier.

Maar ook als antwoord op ruimtelijke vraagstukken op het gebied van water en klimaat. Vaak zijn er meerdere wensen voor deze schaarse ruimte. Het is goed dat hiervoor weer een geactualiseerd beleidskader wordt opgesteld. Afhankelijk van de gewenste ambities kunnen uit dit Groenbeleidsplan structurele bestedingswensen ontstaan.

ORT uren

De CAO Gemeenten/SGO 2025-2027 (definitief per juni 2025) voorziet in een aanzienlijke verhoging van de Toelage Onregelmatige Diensten (TOD), ofwel ORT. Belangrijkste wijzigingen zijn dat de zaterdag leidt tot een toeslag van 75% (was 40%) en dat zon- en feestdagen leidt tot een toeslag van 100% (was 65%). Dit leidt tot extra loonkosten die niet voorzien waren in de huidige begroting. Dit vindt plaats bij 3 teams, te weten Buitendienst, Zwembaden en Omgeving en Veiligheid.

Vergoeding bestrating nutsbedrijven

We verwachten een hogere opbrengst voor degeneratiekosten van nutsbedrijven. Deze vergoeding wordt aangewend voor het herstel van verzakkingen van de straat na kabelwerkzaamheden.

Overzicht voorstellen kredieten

Omschrijving	2026
Grondwaterbeschermingsmaatregelen Lievingerveld	500.000
Overdracht stedelijk water (bijdrage eigendom van derden)	300.000
Vervangen bedekking en isoleren dak gymzaal Nieuw Balinge	102.000
Totaal kredieten	902.000

Overzicht voorstellen mutaties in reserves

Omschrijving	2026
Algemene reserve: bijdrage omgevingswet	-700.000
Algemene reserve: bijdrage VTH kwaliteitscriteria 3.0	- 32.060
Reserve verduurzaming maatschappelijk vastgoed: storten (netto) verkoopopbrengst	242.500
Totaal reserves	-489.560

Toelichting op mutaties in de reserves

Algemene reserve: bijdrage omgevingswet

In de overgang van 2024 naar 2025 is een groot deel van het beschikbare budget voor de Omgevingswet niet overgeheveld naar 2025. Een bedrag van € 700.000 is aangehouden in de reserve Budgetoverheveling (nu Algemene reserve), wachtend op een verdere uitwerking van de acties voor de Omgevingswet. Deze uitwerking is inmiddels voorgelegd aan de raad. De raad heeft op 5 maart 2026 besloten de middelen te onttrekken aan de Algemene reserve en weer vrij te geven voor de Omgevingswet.

Reserve verduurzaming maatschappelijk vastgoed: storten (netto) verkoopopbrengst

De netto verkoopopbrengst voor de verkoop van een woning wordt gestort in de reserve voor verduurzaming.

2.3 Programma Mens en samenleving

Voortgang en ontwikkeling

GR Jeugd (JHRD) en ontwikkelingen NMD

De Wet 'verbetering beschikbaarheid jeugdzorg', die op 1 januari 2026 in werking is getreden, verplicht gemeenten om bepaalde vormen van specialistische jeugdhulp gezamenlijk in te kopen via wettelijk vastgestelde jeugdhulpregio's. Uit het wetsvoorstel volgt ook voor gemeenten de verplichting om voor specifieke taken op regionaal niveau een gemeenschappelijke regeling op te richten. In de afgelopen maanden is aan alle Drentse gemeenteraden de gelegenheid geboden om een zienswijze in te dienen op de ontwerpregeling. Inmiddels zijn alle reacties ontvangen, gebundeld en besproken binnen het ambtelijk en bestuurlijk overleg Jeugdhulpregio Drenthe (JHDR). Op basis van de ingediende zienswijzen is de ontwerpregeling aangepast en wordt gewerkt aan het bedrijfsplan en de conceptbegroting voor de Jeugdhulpregio Drenthe.

Onder andere het vormen van een GR Jeugd maakt dat er een heroriëntatie nodig is op de NMD-samenwerking. Adviesbureau Berenschot heeft hiervoor een rapport opgesteld met verschillende scenario's. Er wordt nu verder gewerkt aan scenario 3. In dit scenario wordt onderzocht of de taken van de NMD-samenwerking kunnen worden ondergebracht bij de samenwerking Drentse Aa (SDA). Dit is een bestaand samenwerkingsverband tussen gemeenten in Noord-Drenthe.

Visie Sociaal Domein

Begin dit jaar is de visie sociaal domein vastgesteld. Met deze visie maken we een beweging van verkokering naar integrale samenwerking en van afzonderlijke beleidsstukken naar een gezamenlijke koers. Zo creëren we een stevige samenhang tussen de verschillende beleidsthema's en de uitvoering in het sociaal domein.

Project gijzeling Bovensmilde

In september 2025 is het onderzoek naar de langetermijneffecten van de gijzeling van de school in Bovensmilde opgeleverd. Uit het onderzoek, uitgevoerd door ARQ, komen verschillende aanbevelingen waar we samen met het ministerie van justitie en veiligheid uitvoering aan geven. De getroffen en betrokkenen zijn ook betrokken bij de uitvoering. Er zijn in 2026 daarom ook al verschillende bijeenkomsten georganiseerd met getroffen en andere betrokkenen om gezamenlijk de aanbevelingen op te pakken. Er wordt bijvoorbeeld gewerkt aan de realisatie van een steunpunt en de ontwikkeling van een handreiking.

Herijking subsidies

Naar aanleiding van het Ravijs en de uitspraak van de Raad van State over schaarse subsidies wordt het gemeentelijk subsidie-instrument herijkt. Dit heeft niet direct budgettaire gevolgen, maar doordat veel begrotingssubsidies een plek moeten krijgen in een subsidieregeling, zal er binnen de programma's wel sprake zijn van de nodige verschuivingen.

Financiële afwijkingen

Omschrijving	2026
Bijzondere bijstand uitkeringen	214.821
Beschut werk	142.000
Loonkostensubsidie binnen arbeidsparticipatie	36.778
Abonnementen en contributies IWO	32.193
Alleenverdienersproblematiek	29.688
Alleenverdienersproblematiek: rijksbijdrage	-29.688
Onderzoek Joods Vastgoed Tweede Wereldoorlog	29.500
Onderzoek Joods Vastgoed Tweede Wereldoorlog: bijdrage algemene reserve	-29.500
Integraal kindcentrum	29.068
Uitvoering nulmeting buitensportaccommodaties	25.000
Gemeentelijke bijdrage Stark	24.000
Vakleerkrachten	9.630
Adviesraad sociaal domein	6.398
Rijksbijdrage OAB	-48.372
Totaal afwijkingen	471.516

Toelichting op bijstellingen groter dan € 50.000

Bijzondere bijstand uitkeringen

Voor 2026 is € 1.190.179 begroot. De feitelijke kosten over 2024 en 2025 bedroegen respectievelijk € 1.409.041 en € 1.336.209. Het voorstel is om de begroting in lijn te brengen met de werkelijke kosten van de voorgaande twee jaren. Uitgaande van de feitelijke kosten van 2025 groot € 1.336.209 en het toepassen van OVA-percentage van 5,18% voor 2026, leidt dit tot een bijstelling met € 214.821.

Beschut werk

Voor 2026 is € 400.000 begroot. De feitelijke kosten over 2025 bedragen € 485.000. Daarnaast is de taakstelling vanuit de Rijksoverheid voor de gemeente Midden-Drenthe voor realisatie van beschut werkplekken voor 2026 vastgesteld op 20 in totaal. Dat zijn 2 extra plekken ten opzichte van 2025 waarvan 1 plek al gerealiseerd is.

Dit betekent dat we nog 1 extra plek moeten realiseren in 2026. Kosten uitgaande van 1 werkplek ongeveer € 30.000 voor loonkosten en begeleiding. Dat maakt dan € 515.000 (som € 485.000 + € 30.000).

Daarnaast is een nieuwe CAO vastgesteld voor deze doelgroep. Dit leidt tot hogere (loon)kosten. Het is daarom reëel om ook voor deze uitvoeringspost in 2026 al te indexeren conform OVA-percentage van 2026 (5,18%). Dit maakt dan een totaal van € 542.000.

Overzicht voorstellen kredieten

Omschrijving	2026
Vervangen dakbedekking bibliotheek Westerbork	72.000
Totaal kredieten	72.000

Overzicht voorstellen mutaties in reserves

Omschrijving	2026
Algemene reserve: bijdrage onderzoek Joods Vastgoed Tweede Wereldoorlog	- 29.500
Totaal reserves	-29.500

2.4 Programma Algemene middelen

Voortgang en ontwikkeling

Er zijn geen relevante onderwerpen.

Financiële afwijkingen

Omschrijving	2026
Vaste lasten/baten gemeentelijk vastgoed	40.000
WATERVERBRUIK	20.000
Begroting OR	11.910
Totaal afwijkingen	71.910

Toelichting op bijstellingen groter dan € 50.000

Er zijn geen afwijkingen groter dan € 50.000.

Overzicht voorstellen kredieten

Er zijn geen voorstellen voor kredieten.

Overzicht voorstellen mutaties in reserves

Er zijn geen voorstellen met mutaties in de reserves.

3. Kadernota 2027 - 2030

3.1 Algemeen financieel perspectief en ontwikkelingen

De kadernota is het eerste document in de Planning & Control cyclus waarmee de gemeenteraad richting geeft aan de financiële en beleidsmatige koers voor de komende jaren. Deze nota vormt de basis voor het opstellen van de Programmabegroting 2027.

Lokale ontwikkelingen

De totstandkoming van deze kadernota vindt plaats in een periode van bestuurlijke overgang. De recente gemeenteraadsverkiezingen hebben geleid tot een nieuwe samenstelling van de raad en de vorming van een nieuw bestuur. In deze kadernota ligt de nadruk op het schetsen van de financiële kaders en het in beeld brengen van de belangrijkste ontwikkelingen.

Landelijke ontwikkelingen

Naast de lokale bestuurlijke dynamiek spelen ook landelijke ontwikkelingen een belangrijke rol. Het nieuwe regeerakkoord 'Aan de slag. Bouwen aan een beter Nederland' en de Voorjaarsnota van het Rijk bevatten keuzes die direct doorwerken in de gemeentefinanciën. Deze financiële vertaling vindt plaats in de meicirculaire.

De voorjaarsnota van het Rijk biedt weinig ruimte voor lokale ambities. De verwachting is dan ook dat de meicirculaire weinig verlichting biedt en de financiële ruimte voor gemeenten krap blijft. Het accres zal licht stijgen, de klimaatmiddelen blijven beschikbaar en er zullen een paar technische aanpassingen plaatsvinden. De conclusie is dat de meicirculaire waarschijnlijk weinig perspectief biedt en daardoor blijft het financieel kader voor gemeenten krap. Dit vraagt om scherpe prioritering, behoedzaam financieel beleid en mogelijk aanvullende ombuigingen binnen de bestaande middelen.

In deze kadernota brengen we de financiële ruimte, de risico's en de opgaven waar onze gemeente voor staat. Daarmee leggen we een basis voor de programmabegroting.

3.1.1 Vertrekpunt financieel perspectief

In deze paragraaf geven wij inzicht in de opbouw van het vertrekpunt voor het financieel perspectief.

Bedragen x € 1.000				
(+ = voordeel/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Saldo begroting 2026	-3.364	1.377	2.683	809
Herijking 2027-2030	-935	-4.281	-6.077	-5.637
Financieel perspectief 2027-2030 na herijking van de begroting 2026	-4.299	-2.904	-3.394	-4.828
Septembecirculaire 2025	-423	-530	-557	-610
Decembecirculaire 2025	54	-	-	-
Uitgangspunt financieel perspectief 2027-2030	-4.668	-3.434	-3.951	-5.438

Het uitgangspunt voor het meerjaren perspectief is de door uw Raad vastgestelde begroting 2026 op 6 november 2025. Vervolgens is het actueel financieel perspectief bepaald.

In alle begrotingsjaren is volgens bovenstaand overzicht sprake van begrotingstekorten variërend van € 4,7 miljoen in 2027 tot € 5,4 miljoen in 2030.

Hieronder wordt een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van jaarschijf 2030 en de verschillende onderdelen.

Toevoegen jaarschijf 2030

Bij de kadernota wordt ieder jaar weer een jaarschijf toegevoegd. In deze kadernota voegen we de jaarschijf voor 2030 toe. Het begrotingsresultaat voor deze jaarschijf is gebaseerd op bestaand beleid en het doortrekken van de structurele ontwikkelingen.

Het begrotingssaldo 2026 neemt in 2030 af met € 1.874.000. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door een verlaging van de algemene uitkering met € 1.966.000. In 2029 is de algemene uitkering verhoogd met € 1.966.000 op aangeven van de Provincie. Deze wijziging is incidenteel in 2029 doorgevoerd. Bij de herijking is de algemene uitkering in 2030 verhoogd met € 5.134.000 zodat ook in dit jaar de uitkering op basis van lopende prijzen is opgenomen.

Herijking 2027-2030

Het begrotingssaldo zoals gepresenteerd in de begroting 2026, inclusief meerjarenraming 2027-2029, is aanleiding geweest voor herijking. In deze begroting is vanaf 2028 een positief saldo gepresenteerd, terwijl in de begroting 2025 vanaf het jaar 2026 sprake is van (forse) tekorten.

Voor de herijking zijn in eerste instantie alle budgetten gecorrigeerd naar constante prijzen en vervolgens zijn deze budgetten geïndexeerd. Hiervoor is een prijsindexcijfer van 3,2% (CPI) meerjarig gehanteerd en voor het sociaal domein is het OVA-percentage van 5,24 toegepast.

In de tabel hieronder is op hoofdlijnen het resultaat van deze herijking opgenomen. Onder de tabel is een toelichting op een aantal posten opgenomen.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel / - = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Netto-effect personeel naar 3,2%	489	736	1.086	-103
Netto-effect indexatie budgetten naar 3,2%	749	-912	-1.383	-2.626
Netto-effect indexatie budgetten naar 5,24%	-1.356	-2.599	-5.227	-8.034
Indexatie rijksbijdrage inkomensregelingen met 5,24%	461	945	1.455	1.992
Netto-effect indexatie OZB naar 3,2%	240	-128	171	414
Oekraïne (inkomsten geraamd, uitgaven niet)	-511	-511	-511	-511
Algemene uitkering lopende prijzen	-	-	-	5.134
Provincie	-363	-430	-	-
Treasury	-42	-163	-346	-341
Stelposten	-810	-1.323	-1.533	-1.796
Bouwgrondexploitatie	-653	-888	-1.037	-1.043
Reserves (grondexploitatie en riolering)	780	1.015	1.164	1.170
Diversen (sluitpost)	81	-23	84	107
	-935	-4.281	-6.077	-5.637

Het (netto) effect van de correctie naar constante prijzen en het opnieuw indexeren is in de tabel hierboven opgenomen.

De bijstelling Oekraïne is gemaakt omdat de opbrengsten van € 511.000 wel waren opgenomen, echter de bijbehorende lasten niet.

Het jaar 2030 is in principe een kopie van de jaarschijf 2029. Voor de algemene uitkering geldt dat deze voor het jaar 2030 moet worden bijgesteld naar lopende prijzen. Dit betekent een bijstelling van de algemene uitkering met € 5.134.000.

Het saldo van de stelposten is in de tabel hieronder gespecificeerd.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel / - = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Stelpost reiskostenvergoeding	-500	-500	-500	-500
Stelpost voor structureel en reëel evenwicht	-160	-523	-583	-696
Stelpost voor correcties	-150	-300	-450	-600
	-810	-1.323	-1.533	-1.796

Reiskostenvergoeding

De gemeente heeft in overleg met omliggende gemeenten gesproken over de invulling van de reiskostenvergoeding zoals opgenomen in de CAO. Het doel van deze afstemming is om te komen tot een gezamenlijke aanpak, zodat gemeenten onderling geen concurrentiepositie innemen op het gebied van arbeidsvoorwaarden. Dit draagt bij aan een evenwichtige en eerlijke behandeling van medewerkers binnen de regio en voorkomt ongewenste uitstroom of instroom op basis van verschillen in vergoeding. Er zijn meerdere varianten besproken. De financiële impact is nog niet zeker maar zal in de orde grootte van € 300.000 tot € 500.000 zijn op jaarbasis. Op 29 januari 2026 heeft de gemeenteraad ingestemd met het voorstel voor vergoeding reiskosten woon-werk.

Structureel en reëel evenwicht

De provinciaal toezichthouder ziet erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht (SRE) is. Dit houdt in dat de structurele lasten gedekt moeten worden door structurele baten. Reservemutaties zijn in (beginsel) incidenteel. Om ervoor te zorgen dat meerjarig SRE ontstaat is een stelpost opgenomen. Dit betekent wel dat extra bezuinigd moet worden.

Correcties

Het kan voorkomen dat we te maken krijgen met andere indexaties of correcties dan waar we geen rekening mee hebben gehouden. Voorzichtigheidshalve is hiervoor een stelpost gevormd.

September- en decembercirculaire 2025

In de begroting 2026 zijn de uitkomsten volgens de meicirculaire 2025 betrokken voor het bepalen van de algemene uitkering. De effecten op de gemeentefondsuitkering volgens de september- en decembercirculaire 2025 zijn opgenomen in de tabel. Uw raad is via raadsinformatiebrieven geïnformeerd over deze uitkomsten.

3.1.2 Programma ravijn

In de afgelopen jaren is binnen het programma ravijn er alles aan gedaan om de inkomsten en uitgaven in evenwicht te brengen en structurele tekorten te voorkomen. De financiële stabiliteit van de rijksoverheid blijft daarin een grote onzekerheid; dit beeld wordt wederom bevestigd bij de publicatie van de voorjaarsnota van het Rijk.

Binnen het programma ravijn zijn diverse stappen gezet om op tekorten te anticiperen, zodat voor de komende jaren een sluitende en gezonde begroting kan worden gerealiseerd.

In de kadernota 2026 zijn verschillende scenario's geschetst en in de begroting is een deel van de Ravijn voorstellen verwerkt. Het ging om voorstellen met geen tot weinig invloed voor de samenleving en waarbij de uitgangspunten van een sociale gemeente en het DNA van Midden-Drenthe zo veel mogelijk in stand zijn gehouden. Deze ravijnvoorstellen leveren een besparingsmogelijkheid van ongeveer € 920.000 op, waardoor de begroting 2026 sluitend kon worden voorgelegd.

Voor de jaren vanaf 2027 staan we opnieuw voor de uitdaging om de begroting sluitend te krijgen. Wederom hebben we de ravijn voorstellen beoordeeld en een deel hiervan verwerkt. Deze verwerking heeft tot het volgende beeld geleid, hetgeen het startpunt is voor de kadernota 2027.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Uitgangspunt financieel perspectief 2027-2030	-4.668	-3.434	-3.951	-5.438
Ravijn voorstellen	1.309	2.384	2.385	2.385
Startpunt voor de kadernota 2027	-3.359	-1.050	-1.566	-3.053

De samenstelling van de Ravijn voorstellen is opgenomen in bijlage 1.

Het vertrekpunt van het financieel meerjarig kader na verwerking van ravijn voorstellen laat tekorten zien van € 3,3miljoen in 2027, circa € 1,0 miljoen in 2028, circa € 1,5 miljoen in 2029 en € 3,0 miljoen in 2030.

3.1.3 Mutaties kadernota 2027

In deze paragraaf zijn de ontwikkelingen die we verwachten voor 2027 en volgende jaren inzichtelijk gemaakt. Deze ontwikkelingen zijn als volgt gecategoriseerd:

- Autonome ontwikkelingen
- Toezeggingen
- Budgettaire neutrale wijzigingen
- Nieuw beleid: deze voorstellen zijn verwerkt in het financieel perspectief. Bij het opstellen van de begroting worden de voorstellen voorzien van ambtelijk advies en wordt nagegaan of alternatieve wijze van financiering mogelijk is en wordt het capaciteitsvraagstuk betrokken. De voorstellen worden voorzien van ambtelijk advies op basis waarvan eventueel nog keuzes kunnen worden gemaakt.

Wanneer we alle ontwikkelingen verwerken leidt dit tot het volgende beeld.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Startpunt voor de kadernota 2027	-3.359	-1.050	-1.566	-3.053
Autonome ontwikkelingen	-1.040	-958	-615	-558
Toezeggingen	-48	-53	-21	-21
Budgettair neutrale wijzigingen	-	-	-	-
Nieuw beleid	-1.337	-1.028	-1.071	-807
Totaal voorstellen	-2.425	-2.039	-1.707	-1.386
Financieel perspectief na voorstellen	-5.784	-3.089	-3.273	-4.439

Hieronder is per categorie ontwikkeling een samenvatting van de voorstellen opgenomen.
Voorstellen met een omvang van € 250.000 of hoger zijn kort toegelicht.

Autonome ontwikkelingen

De volgende voorstellen inzake autonome ontwikkelingen zijn opgenomen in het financieel perspectief.

Num mer	Programma	Bestedingswensen	2027	2028	2029	2030
KN 01	Bestuur en dienstverlening	Verordening voorziening huisvesting onderwijs: zonwering Groene Borg	41	-	-	-
KN 02	Bestuur en dienstverlening	Onderwijshuisvesting IKC De Bosvlinder	-	42	42	42
KN 03	Bestuur en dienstverlening	Vergoeding commissies (geen raadsleden)	PM	PM	PM	PM
KN 04	Ruimte en wonen	ORT uren	52	54	55	57
KN 05	Ruimte en wonen	Exploitatielasten ontwikkelingen Stroomdal	1	2	2	-45
KN 06	Ruimte en wonen	VTH kwaliteitscriteria 3.0	23	23	24	25
KN 07	Ruimte en wonen	Straatvegen	12	12	13	13
KN 08	Ruimte en wonen	Permanente verkeerseducatie gedragsbeïnvloeding	10	10	10	10
KN 09	Ruimte en wonen	GR Omgevingsdienst Drenthe	-30	25	-253	-302
KN 10	Ruimte en wonen	Woonplan	-41	-43	-44	-46
KN 11	Ruimte en wonen	GR Veiligheidsregio	-11	-59	-155	-148
KN 12	Mens en samenleving	Abonnementen en contributies IWO	33	34	35	36
KN 13	Algemene middelen	Vaste lasten/baten gemeentelijk vastgoed	41	43	44	45
KN 14	Algemene middelen	Waterverbruik	21	21	22	23
KN 15	Algemene middelen	Begroting OR	12	13	13	13
KN 16	Mens en samenleving	Bijzondere bijstand uitkeringen	226	238	250	264
KN 17	Mens en samenleving	Beschut werk	149	157	166	174
KN 18	Mens en samenleving	Individuele inkomenstoelag	50	53	55	58
KN 19	Mens en samenleving	Loonkostensubsidie binnen arbeidsparticipatie	39	41	43	45
KN 20	Algemene middelen	Thuiswerkbeleid	148	28	29	30
KN 21	Ruimte en wonen	Slootonderhoud/ stortkosten	8	8	8	8
KN 22	Bestuur en dienstverlening	Kosten als gevolg van uitbreiding college	256	256	256	256
Totaal Autonoom			1.040	958	615	558

Hieronder is een korte toelichting opgenomen op de voorstellen met een omvang groter dan € 250.000.

GR Omgevingsdienst Drenthe

Dit betreft de bijstelling van het budget op basis van de ontwerpbegroting van de Omgevingsdienst. De meerjarenraming van de Omgevingsdienst wijkt af van de geïndexeerde bedragen waarmee in onze begroting rekening is gehouden.

Bijzondere bijstand

In de afgelopen twee jaar waren de uitkeringen bijzondere bijstand hoger dan begroot. Om de begrote uitkeringen in lijn te brengen met de werkelijke uitkeringen in 2024 en 2025 is een ophoging van de budgetten nodig.

Kosten als gevolg van uitbreiding college

Een mogelijke uitbreiding van het college met een vierde wethouder betekent dat de benodigde capaciteit voor bestuursadvies, communicatie en bestuurssecretariaat toeneemt. Daarnaast vraagt de toenemende complexiteit van de gemeentelijke opgaven om versterking. Er wordt voorgesteld om 1 fte te realiseren in de vorm van een combinatie van een bestuursadviseur en een strateeg, aangevuld met extra formatie voor het bestuurssecretariaat.

Toezeggingen

Voor een aantal voorstellen geldt dat hiervoor reeds bestuurlijke toezeggingen zijn gedaan. Deze zijn afzonderlijk in beeld gebracht.

Nummer	Programma	Bestedingswensen	2027	2028	2029	2030
KN 23	Ruimte en wonen	Grondwaterbeschermingsmaatregelen	39	39	39	39
		Lievingerveld (kapitaallasten)				
		Grondwaterbeschermingsmaatregelen	-39	-39	-39	-39
		Lievingerveld (riolering)				
KN 24	Ruimte en wonen	Overdracht stedelijk water (bijdrage activa van derden) (kapitaallasten)	21	21	21	21
KN 25	Ruimte en wonen	Toekomst Drenthehal (kapitaallasten)	PM	PM	PM	PM
KN 26	Mens en samenleving	Vakleerkrachten	17	22	-	-
KN 27	Mens en samenleving	Special Olympics	10	10	-	-
Totaal Toezegging			48	53	21	21

Budgettair neutraal

De budgettair neutrale wijzigingen betreffen de voorstellen zoals opgenomen in de tabel hieronder.

Nummer	Programma	Bestedingswensen	2027	2028	2029	2030
KN 28	Bestuur en dienstverlening	Baten reisdocumenten	150	150	-	-
		Lasten reisdocumenten	-150	-150	-	-
KN 29	Ruimte en wonen	Vervangen bedekking en isoleren dak gymzaal	5	5	5	5
		Nieuw Balinge (kapitaallasten) (I)				
		Vervangen bedekking en isoleren dak gymzaal	-5	-5	-5	-5
		Nieuw Balinge (MJOP)				
KN 30	Mens en samenleving	Alleenverdienersproblematiek	30	-	-	-

Nummer	Programma	Bestedingswensen	2027	2028	2029	2030
		Alleenverdienersproblematiek (rijksbijdrage)	-30	-	-	-
KN 31	Mens en samenleving	Vervangen dakbedekking bibliotheek Westerbork (kapitaallasten)	4	4	4	4
4		Vervangen dakbedekking bibliotheek Westerbork (MJOP)	-4	-4	-4	-4
KN 32	Algemene middelen	Onderhoud vastgoed (I)	1.514	1.814	1.454	1.684
		Onderhoud vastgoed (b)	-1.514	-1.814	-1.454	-1.684
Totaal Budget neutraal			-	-	-	-

Hieronder is een korte toelichting opgenomen op de voorstellen met een omvang groter dan € 250.000.

Onderhoud vastgoed

Het onderhoud voor gebouwen fluctueert jaarlijks nogal. Voor een aantal van deze kosten zal een krediet moeten worden aangevraagd. Hier zullen we uiteraard voor zorgen in het desbetreffende jaar als de kosten definitief bekend zijn. De kredieten van 2026 zijn aangevraagd in de voorjaarsnota 2026. Naast deze ruimte in de exploitatie zit er in de algemene bestemmingsreserve nog een saldo beschikbaar voor opvangen van kosten waarmee in de begroting geen rekening is gehouden. Mocht deze reserve ingezet moeten worden dan komen we terug voor een raadsbesluit.

Nieuw beleid

Gezien het meerjarenperspectief is terughoudend omgegaan met nieuw beleid. In het meerjarenperspectief is alleen rekening gehouden met de nieuw beleidsvoorstellen die min of meer onvermijdelijk zijn. In het traject van de kadernota naar de begroting worden deze voorstellen nog nader beoordeeld waarbij wordt nagegaan of alternatieve financiering mogelijk is. Ook wordt het capaciteitsvraagstuk hierbij betrokken. De voorstellen worden voorzien van ambtelijk advies op basis waarvan eventueel nog keuzes kunnen worden gemaakt.

Nummer	Programma	Bestedingswensen	2027	2028	2029	2030
KN 33	Ruimte en wonen	Openbare verlichting (kapitaallasten)	-	20	39	63
KN 34	Mens en samenleving	Extra werkplekken beschut werk	69	73	76	80
		Extra werkplekken beschut werk (LKS)	85	85	85	85
		Extra werkplekken beschut werk (rijksbijdrage)	-85	-85	-85	-85
KN 35	Mens en samenleving	Dorpszorginitiatieven/ zorgzame gemeenschappen	90	-	-	-
		Dorpszorginitiatieven/ zorgzame gemeenschappen (dekking reserve sociaal domein)	-90	-	-	-
KN 36	Mens en samenleving	Inloopvoorzieningen	85	-	-	-
		Inloopvoorzieningen (dekking reserve sociaal domein)	-85	-	-	-
KN 37	Algemene middelen	Herinrichten functiehuis (I)	50	-	-	-
		Herinrichten functiehuis (S)	6	6	6	7
KN 38	Bestuur en dienstverlening	Structurele versterking formatie VTH	284	293	302	312
KN 39	Bestuur en dienstverlening	Regionale samenwerking - regio Zwolle	258	258	258	-
KN 40	Bestuur en dienstverlening	Aanpak ondermijning	103	107	110	113

Nummer	Programma	Bestedingswensen	2027	2028	2029	2030
KN 41	Bestuur en dienstverlening	Visie op dienstverlening 2022-2030 (I)	55	35	25	15
		Visie op dienstverlening 2022-2030 (S)	40	41	43	44
KN 42	Ruimte en wonen	Personele capaciteit vastgoed	115	118	123	126
KN 43	Ruimte en wonen	Beleid woonwagenzaken	50	-	-	-
KN 44	Ruimte en wonen	Werkzaamheden grondzaken	50	52	53	-
KN 45	Ruimte en wonen	Landschapsbeleidsplan 2012 naar Landschapsbiografie	25	-	-	-
KN 46	Ruimte en wonen	Vier-wegenaanpak gewasbeschermingsmiddelen	20	-	-	-
KN 47	Ruimte en wonen	Vorbereidingskrediet Grote Infraopgaven	150	-	-	-
KN 48	Ruimte en wonen	Vervangen speelvoorzieningen (kapitaallasten)	-	21	32	43
KN 49	Ruimte en wonen	Uitbreidingslocatie Westerbork Noordwest (rentelasten)	-	2	2	2
KN 50	Bestuur en dienstverlening	Nieuwjaarsbijeenkomst	2	2	2	2
KN 51	Ruimte en wonen	Op Drentse Grond	60	-	-	-
Totaal Nieuw beleid			1.337	1.028	1.071	807

Hieronder is een korte toelichting opgenomen op de voorstellen met een omvang groter dan € 250.000.

Structurele versterking formatie VTH

De VTH taken in het kader van de Omgevingswet zijn wettelijke taken. In de huidige situatie is structureel onvoldoende vaste capaciteit aanwezig om deze taken volledig, tijdig en zorgvuldig uit te voeren. Ondanks prioritering zijn wettelijke termijnen moeilijk te borgen en blijft de afhankelijkheid van de externe arbeidsmarkt groot. Structurele versterking van de formatie is dringend noodzakelijk. Zonder structurele versterking blijven knelpunten bestaan en worden wettelijke verplichtingen niet duurzaam geborgd.

Regionale samenwerking regio Zwolle

Op dit moment vindt een verkenning plaats naar regionale samenwerking op strategische en beleidsmatige thema's. Een van de regio's die we in onze verkenning onderzoeken is Regio Zwolle. In september 2025 is een verkennend gesprek geweest met Regio Zwolle. Op dit moment kijken we hoe we een concreet vervolg kunnen geven aan dit gesprek. De bedoeling is om in 2026 in overleg met de gemeenteraad richtinggevende keuzes te maken op het vlak van regionale samenwerking. Zonder deze middelen lopen we het risico dat we op strategische beleidsthema's moeite hebben om invulling te geven aan onze gemeentelijke opgaven en ambities. Het gaat dan met name om de thema's wonen, infrastructuur en arbeidsmarkt/economie. Regionale samenwerking levert niet alleen kennisuitwisseling en meer lobbymogelijkheden voor onze gemeente op, maar zal ook meer toegang bieden tot rijksmiddelen die we nodig zullen hebben om invulling te geven aan onze gemeentelijke ambities en opgaven. Wij zijn daarnaast een van de weinige (Drentse) gemeenten die niet aangesloten is op een regionaal strategisch samenwerkingsverband. Daarmee lopen we ook het risico dat we in een geïsoleerde positie terechtkomen en niet aan kunnen haken bij bredere kansen en ontwikkelingen in Drenthe die uiteindelijk ook voor onze gemeente van toegevoegde waarde kunnen zijn.

3.1.4 Kredieten

In de tabel hieronder zijn de kredieten opgenomen die nieuw zijn. De bijbehorende kapitaallasten zijn betrokken in het saldo van de mutaties zoals opgenomen in 4.1.3.

Bedragen x € 1.000			Krediet	Kapitaallasten			
Programma	Omschrijving krediet	Jaar	in €	2027	2028	2029	2030
Bestuur en dienstverlening	Onderwijshuisvesting IKC De Bosvlinder	2027	1.043	-	42	42	42
Mens en samenleving	Vervangen dakbedekking bibliotheek Westerbork	2026	72	4	4	4	4
Mens en samenleving	Vervangen dakbedekking bibliotheek Westerbork (dekking)	2026		-4	-4	-4	-4
Ruimte en wonen	Grondwaterbeschermingsmaatregel en Lievingerveld	2026	500	39	39	39	39
Ruimte en wonen	Dekking: riolering			-39	-39	-39	-39
Ruimte en wonen	Overdracht stedelijk water (bijdrage eigendom derden)	2026	300	21	21	21	21
Ruimte en wonen	Vervangen bedekking en isoleren dak gymzaal Nieuw Balinge	2026	102	5	5	5	5
Ruimte en wonen	Vervangen bedekking en isoleren dak gymzaal Nieuw Balinge (dekking)	2026		-5	-5	-5	-5
Ruimte en wonen	Toekomst Drenthehal (diverse scenario's)	2027	PM	-	PM	PM	PM
Ruimte en wonen	Uitbreidingslocatie Westerbork Noordwest (rentelasten)	2027	80	-	2	2	2
Ruimte en wonen	Openbare verlichting	2027	398	-	PM		
Ruimte en wonen	Openbare verlichting	2028	374	-	-	PM	
Ruimte en wonen	Openbare verlichting	2029	481	-	-	-	PM
Ruimte en wonen	Openbare verlichting	2030	405	-	-	-	-
Ruimte en wonen	Vervangen speelvoorzieningen	2027	244	-	21	21	21
Ruimte en wonen	Vervangen speelvoorzieningen	2028	127	-	-	11	11
Ruimte en wonen	Vervangen speelvoorzieningen	2029	127	-	-	-	11
Totaal			4.253	21	86	97	108

3.1.5 Overzicht mutaties in reserves

In de tabel hieronder is een samenvatting van de mutaties in de reserves, zoals opgenomen in paragraaf 4.1.3, per programma opgenomen.

Bedragen x € 1.000			
Programma	Omschrijving krediet	Jaar	Bedrag
Mens en samenleving	Dorpszorginitiatieven/ zorgzame gemeenschappen	2027	90
Mens en samenleving	Inloopvoorziening	2027	85

3.2 Structureel sluitende begroting

Het meerjarig financieel perspectief laat, zelfs na verwerking van ravijn voorstellen, in de jaren 2027 tot en met 2030 begrotingstekorten zien.

We zijn echter verplicht een structureel sluitende meerjarenbegroting te presenteren. De provinciaal toezichthouder ziet hierop toe. Er zijn in principe twee mogelijkheden om tot een structureel sluitende begroting te komen, die voldoet aan de vereisten van de provinciaal toezichthouder. Deze twee mogelijkheden zijn:

1. Het presenteren van een sluitende begroting voor het jaar 2027.
2. Het zichtbaar maken van dalende tekorten, met uiterlijk in het laatste jaar (2030) een structureel sluitende begroting.

Om de begroting weer sluitend te krijgen moeten aanvullende maatregelen worden getroffen. Deze maatregelen zijn in dit hoofdstuk uiteengezet en betreffen financiële techniek.

Afsluitend wordt de mogelijkheid van de inzet van de algemene reserve ter dekking van het begrotingstekort beschreven.

4.2.1 Financieel technische maatregelen

Bij deze maatregelen kan er vanuit financieel beleid andere keuzes worden gemaakt. Deze maatregelen raken niet onze beleidsdoelen, maar zijn bedoeld om lucht uit de begroting te halen en dichter bij de realisatie te komen. De maatregelen betreffen onder andere:

- Scherper begroten;
- Budgetoverheveling kritisch beoordelen op noodzaak en uitvoerbaarheid;
- Aanpassen van afschrijvingstermijnen voor activa;
- Aanpassen systematiek voor het opnemen van kapitaallasten en de inzet van reserves voor activa;
- Herijken van investeringsplanning;
- Vrijval van stelposten;
- Verhogen inkomsten;
- Specifieke posten.

In de tabel hieronder is inzicht gegeven in de mogelijke opbrengsten als gevolg van het nemen van financieel technische maatregelen.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Aanpassen systematiek kapitaallasten/ inzet reserves	293	431	-119	-225
Vrijval van stelposten	310	823	1.033	1.296
Specifieke posten: vrijval dotatie voorziening wachtgelden	316	316	316	316
Opnemen BCF-compensatiefonds	-	-	-	600
Technische maatregelen die verwerkt kunnen worden	919	1.570	1.230	1.987

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Scherper begroten (stelpost)	150	150	150	150
Herijken investeringsplanning (stelpost)	50	50	50	50
Aanpassen afschrijvingstermijnen	PM	PM	PM	PM
Budgetoverheveling (stelpost tussen € 500 - € 1.000)	500	-	-	-
Technische maatregelen nader te onderzoeken op haalbaarheid	700	200	200	200
Verhoging inkomsten: (extra) OZB in 2027	PM	PM	PM	PM
Technische maatregel met politieke afweging	PM	PM	PM	PM
Totaal technische maatregelen	1.619	1.770	1.430	2.187
	+PM	+PM	+PM	+PM

Aanpassen systematiek voor het opnemen van kapitaallasten en de inzet van reserves voor activa

In de tabel hieronder is een overzicht opgenomen van de exploitatie posten die te relateren zijn aan activa.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel / - = nadeel)	2026	2027	2028	2029	2030
Afschrijving bestaande activa (ECL 73000)	6.326	6.017	5.850	5.789	5.623
Afschrijving nieuw beleid (ECL00125)	53	100	104	653	653
Af: rentedeel op ECL 00125	-17	-39	-43	-287	-287
Reserve dekking kapitaallasten overig (FCL 82300)	-174	-174	-174	-174	-174
Reserve dekking Vervangingsinvesteringen (FCL 82300)	-711	-532	-485	-438	-438
Reserve dekking Vervangingsinvesteringen (FCL 82300)	746	746	746	746	746
Reserve huisvesting gemeentehuis	240	360	480	600	720
	6.463	6.478	6.478	6.889	6.843

- In de huidige situatie zijn de kapitaallasten voor bestaande investeringen en voor nieuw beleid opgenomen in de begroting.
- Voor vervangingsinvesteringen is een reserve ter dekking van de kapitaallasten aanwezig. Deze reserve wordt gevoed met de gemiddelde omvang van de investeringen per jaar (ongeveer € 745.000). De werkelijke afschrijvingen worden ten laste van de reserve gebracht.
- Verder wordt in de komende jaren een reserve voor huisvesting gemeentehuis gevoed ter dekking van de afschrijvingslasten in verband met de renovatie.

De omvang van de reserves ter dekking van de kapitaallasten is per 1 januari 2026:

(bedragen x € 1.000)

Reserve dekking kapitaallasten overig (794061)	2.744
Reserve dekking Vervangingsinvesteringen (795014)	1.755
Reserve huisvesting gemeentehuis (794069)	120
	4.619

Wanneer we ervoor kiezen om geen gebruik meer te maken van reserves betekent dit dat de kapitaallasten behorende bij bestaande en geplande investeringen in de begroting worden opgenomen en de reserves kunnen vrijvallen. In de onderstaande tabel is inzichtelijk gemaakt welke lasten bij gewijzigde systematiek in de begroting worden opgenomen.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel / - = nadeel)	2026	2027	2028	2029	2030
Afschrijving bestaande activa (ECL 73000)	6.326	6.017	5.851	5.789	5.622
Afschrijving nieuw beleid (ECL00125)	53	100	104	653	653
Af: rentedeel op ECL 00125	-17	-39	-43	-287	-287
Afschrijving vervangingsinvestering (volgens planning)	-	107	135	199	426
Afschrijving renovatie gemeentehuis	-	-	-	654	654
	6.362	6.185	6.047	7.008	7.068

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel / - = nadeel)	2026	2027	2028	2029	2030
<u>Effect nieuwe systematiek</u>					
- kapitaallasten	101	293	431	-119	-225
- vrijval reserves	4.619	-	-	-	-
	4.720	293	431	-119	-225

Vrijval van stelposten

Bij de herijking van de meerjarenbegroting is rekening gehouden met stelposten voor reiskostenvergoeding, structureel en reëel evenwicht en correcties. De reiskostenregeling is met ingang van 2026 van toepassing en de stelpost is daarom nodig ter dekking van de lasten. Voor de overige twee stelposten geldt dat deze in principe kunnen vervallen.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel / - = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Stelpost voor structureel en reëel evenwicht	160	523	583	696
Stelpost voor correcties	150	300	450	600
	310	823	1.033	1.296

Specifieke posten

Hieronder zijn specifieke posten opgenomen, die onder de tabel nader worden toegelicht.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Vrijval dotatie voorziening wachtgelden	316	316	316	316
Opnemen BCF-compensatiefonds	-	-	-	600
	316	316	316	916

In de meerjarenbegroting is rekening gehouden met een structurele storting van € 316.184 in de voorziening wachtgelden. Deze voorziening wordt echter niet meer gebruikt en mutaties gaan via de voorziening APPA.

De mutatie in de voorziening wordt op rekeningbasis bepaald en hoeft niet te worden begroot (tenzij er een plan aanwezig is wat onderbouwd weergeeft wat stortingen/onttrekkingen zijn). Dit betekent een vrijval van € 316.184 structureel.

De jaarschijf 2030 sluit aan met de opgaveberekening Pauw inzake de algemene uitkering. Er is alleen geen rekening gehouden met de stelpost voor het BCF-compensatiefonds.

Scherper begroten

Scherper begroten betekent realistisch ramen, waarbij we minder behoedzaam zijn. We nemen meer risico dat een budget wordt overschreden. De meevallers bij de jaarrekening zullen door het scherper begroten worden verkleind.

Herijken van investeringsplanning

De afgelopen jaren is sprake van een forse vrijval voor kapitaallasten door het niet (tijdig) uitvoering kunnen geven aan kredieten. Voorgesteld wordt de meerjarige investeringsplanning te herijken en daarbij de volgende uitgangspunten te hanteren:

1. Jaarlijkse actualisatie van het meerjarige investeringsplan (MIP) bij de kadernota.
2. Het MIP is evenwichtig over de jaren, zowel qua aantal investeringen als qua investeringsvolume.
3. Het MIP is realistisch en uitvoerbaar.
4. We plannen minder optimistisch. Wanneer volumes oplopen dan worden investeringen doorgeschoven.
5. Investeringen die niet in het jaar van planning in uitvoering zijn genomen kunnen maximaal éénmaal worden doorgeschoven naar het navolgende jaar. Indien zij ook in dat jaar niet in uitvoering zijn genomen, vervalt de investering. Indien deze door het college alsnog noodzakelijk wordt geacht, wordt deze -geactualiseerd- opnieuw aan de gemeenteraad ter besluitvorming voorgelegd bij de eerstvolgende kadernota.

Aanpassen van afschrijvingstermijnen voor activa

We gaan na in hoeverre afschrijvingstermijnen aansluiten bij de economische levensduur. Mogelijk is deze langer dan de huidige termijnen.

Budgetoverheveling kritisch beoordelen op noodzaak en uitvoerbaarheid

Ieder jaar worden budgetten die niet tot besteding hebben geleid in een begrotingsjaar overgeheveld naar een volgend begrotingsjaar. Alleen budgetten die incidenteel zijn kunnen worden overgeheveld. De overhevelingen vinden plaats omdat nog niet tot uitvoering is overgegaan of omstandigheden die leiden tot vertraging. Een vraag die gesteld kan worden is in welke mate daadwerkelijk tot uitvoering wordt overgegaan in het nieuwe begrotingsjaar. Daarbij komt met het oog op de ombuigingen die moeten plaatsvinden ook de vraag of nog andere keuzes kunnen worden gemaakt, waardoor de over te hevelen budgetten kunnen vrijvallen ten gunste van het begrotingssaldo.

In de bijlage is een overzicht gevoegd met de budgetoverhevelingen in de afgelopen drie jaren (van 2023 naar 2024, van 2024 naar 2025 en van 2025 naar 2026). De overhevelingen van 2025 naar 2026 met een totaal saldo van € 6.756.324 zijn voorzien van een korte toelichting. Aan het college wordt gevraagd kennis te nemen van deze lijst en aan te geven of er overhevelingen zijn waarvoor gekozen kan worden deze te laten vervallen.

Verhogen van inkomsten

De gemeente heeft de mogelijkheid inkomsten te verhogen door belastingen te verhogen. De vraag is in hoeverre de gemeente de belastingen wil en kan verhogen in verband met de niet benutte belastingcapaciteit.

Een optie is om de OZB te verhogen. Een verhoging van de tarieven voor OZB met een percentage van 1, 5 en 10% leidt indicatief tot de volgende meeropbrengsten:

- 1% circa € 106.000
- 5% circa € 529.000
- 10% circa € 1.058.000

3.2.2 Financieel technische maatregelen

In de tabel hieronder is het effect van de financieel technische maatregelen opgenomen.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Financieel perspectief na voorstellen	-5.784	-3.089	-3.273	-4.439
Technische maatregelen die verwerkt kunnen worden	919	1.570	1.230	1.987
Technische maatregelen nader te onderzoeken op haalbaarheid	700	200	200	200
Technische maatregelen met politieke afweging (extra OZB)	PM	M	PM	PM
Totaal technische maatregelen	1.619	1.770	1.430	2.187
	+PM	+PM	+PM	+PM
Financieel perspectief inclusief financieel technische maatregelen	-4.165	-1.319	-1.843	-2.252
	+PM	+PM	+PM	+PM

Na het treffen van financieel technische maatregelen is in 2027 nog sprake van een tekort van € 4,1 miljoen, in 2028 € 1,3 miljoen, in 2029 € 1,8 miljoen en in 2030 is het tekort € 2,3 miljoen.

Let op:

De provincie toetst op het structureel reëel evenwicht (SRE). Dit betekent dat incidentele baten en lasten uit bovenstaand saldo gehaald moeten worden om na te gaan of sprake is van een SRE. In de tabel hieronder is inzicht gegeven in het structurele resultaat.

Bedragen x € 1.000 (+ = voordeel/- = nadeel)	2027	2028	2029	2030
Financieel perspectief na voorstellen	-4.165 +PM	-1.319 +PM	-1.843 +PM	-2.252 +PM
Mutaties incidenteel (+ is meer incidentele lasten dan baten)	665	375	376	65
Structureel resultaat	-3.500 +PM	-944 +PM	-1.467 +PM	-2.187 +PM

3.2.3 Inzet algemene reserve

Het is gemeenten toegestaan om (een beperkt aantal jaren) een deel van de algemene reserve als structureel dekkingsmiddel in te zetten. Aan deze inzet zijn wel voorwaarden verbonden, welke hierna worden uiteengezet.

Het deel van de algemene reserve dat niet nodig is voor het afdekken van risico's (weerstandscapaciteit) mag incidenteel worden aangewend om tot een sluitende begroting te komen. Van dit deel (het surplus) kan de gemeente jaarlijks maximaal 10% inzetten voor dekking van structurele lasten. Hierbij geldt ook de voorwaarde dat de solvabiliteit groter of gelijk aan 20% is en blijft.

Voor onze gemeente is in de onderstaande tabel de verwachte maximale bijdrage uit de algemene reserve ter dekking van het begrotingstekort opgenomen.

Bedragen x € 1.000	Stand 1-1-2026	Stand 1-1-2027	Stand 1-1-2028	Stand 1-1-2029	Stand 1-1-2030
Verwachte stand algemene reserve (1-1-2026 = jaarrekening 2025)	14.095	14.095	18.845	14.680	13.361
Verwacht resultaat boekjaar (x-1)	-	4.750	-4.165	-1.319	-1.843
Saldo algemene reserve	14.095	18.845	14.680	13.361	11.518
Benodigde weerstandscapaciteit (jaarrekening 2025)	7.015	7.015	7.015	7.015	7.015
Surplus	7.080	11.830	7.665	6.346	4.503
Inzet 10%	708	1.183	767	635	450
Resultaat (in boekjaar)	4.750	-4.165	-1.379	-1.903	-2.312
<i>Resultaat betreft boekjaar</i>	<i>2026</i>	<i>2027</i>	<i>2028</i>	<i>2029</i>	<i>2030</i>
Solvabiliteit	45%	49%	45%	44%	43%

In totaal kan onze gemeente in 2027 maximaal € 1,2 miljoen inzetten voor het begrote tekort. We voldoen dan ook aan de 20% solvabiliteitseis.

3.2.4 Andere oplossingsrichtingen

Vervolgopdrachten programma Ravijn

Binnen het programma Ravijn worden verschillende voorstellen nader uitgewerkt. De mogelijke bezuinigingen worden in beeld gebracht richting de begroting 2027. Deze vervolgopdrachten kunnen een oplossingsrichting zijn voor het begrotingstekort. Een uitgebreide toelichting op de vervolgopdrachten is opgenomen in bijlage 1.

Verder is er een aantal Ravijn voorstellen waarvan wordt voorgesteld deze niet uit te voeren. Deze voorstellen zijn niet verwerkt en heroverweging is mogelijk om alsnog het begrotingstekort op te lossen. Deze voorstellen zijn ook opgenomen in bijlage 1 Ravijn voorstellen.

Begrotingsdiscipline

Voor het realiseren van een gezonde financiële positie en het behouden daarvan is belangrijk dat ingezet wordt op het versterken van de begrotingsdiscipline. Dit betekent bijvoorbeeld dat niet automatisch budgetten worden verhoogd, maar dat actief wordt gezocht naar (alternatieve) dekking. Het betekent ook dat beleid wordt beëindigd als dit niet bijdraagt aan de doelstellingen. Belangrijk is dat de begroting realistisch en haalbaar is.

3.2.5 Conclusie en samenvatting

De toezichthouder vereist een structureel sluitende meerjarige begroting. Op dit moment is de meerjarenbegroting niet sluitend. Daarom zullen maatregelen moeten worden getroffen om tot een sluitende begroting te komen.

In de uitwerking van kadernota naar begroting moet rekening worden gehouden met het financieel kader en is in principe geen ruimte voor nieuwe wensen, tenzij hiervoor dekking is voorzien.

Onze inzet is om ons in ieder geval te richten op een sluitende begroting voor 2027 door het nemen van maatregelen. Indien nodig zetten wij daarbij een deel van de algemene reserve in. Het heeft de voorkeur te komen tot een meerjarig sluitend perspectief, maar mocht dit om redenen niet mogelijk zijn dan moet een plan worden opgesteld om op afzienbare termijn aan deze eis te voldoen. Het is belangrijk dat onze gemeente een financieel solide basis heeft, mede gezien het sombere perspectief vanuit het regeerakkoord.

3.3 Onzekerheden

Er zijn verschillende onzekerheden die van invloed kunnen zijn op de financiële positie van de gemeente. De belangrijkste onzekerheden zijn hieronder opgenomen. Deze onzekerheden onderschrijven samen met de verwachte meerjarige tekorten de urgentie tot het nemen van maatregelen om te komen tot een gezonde meerjarige financiële positie.

Loon- en prijsontwikkelingen en autonome ontwikkelingen

Loon- en prijsontwikkelingen werken door in de eigen organisatie als ook in de bijdragen aan verbonden partijen. We houden in deze kadernota rekening met loon- en prijsstijgingen, waarbij het nog onzeker is of hier tegenover een toereikende compensatie vanuit het gemeentefonds zal worden ontvangen.

Verbonden partijen

In deze kadernota hebben wij ontwikkelingen opgenomen gebaseerd op ontwerpbegrotingen. Er moeten nog formele besluiten hierop worden genomen. Dit kan bij het opstellen van de begroting nog leiden tot afwijkingen.

Vorming gemeenschappelijke regeling jeugdhulpregio Drenthe

In juni 2024 is de Hervormingsagenda Jeugd (HVJ) vastgesteld. De HVJ bevat een omvangrijk pakket aan afspraken met als doel de jeugdzorg te verbeteren en het stelsel financieel gezond te maken en te behouden. De Wet ‘verbetering beschikbaarheid jeugdzorg’ (hierna: wet VBJ), die op 1 januari 2026 in werking is getreden, bevat maatregelen voor het verbeteren van de beschikbaarheid van jeugdzorg voor de meest kwetsbare kinderen. In dit wetsvoorstel wordt deels uitvoering gegeven aan de opgaven die zijn geformuleerd in de HVJ. De wet VBJ verplicht gemeenten om specialistische jeugdhulp gezamenlijk in te kopen binnen vastgestelde jeugdhulpregio's en om een gemeenschappelijke regeling op te richten voor de inkoop van specialistische jeugdhulp ten behoeve van jeugdhulp.

Met het bestendigen van de samenwerking in een gemeenschappelijke regeling wordt op de lange termijn een doelmatige en doeltreffende uitvoering van de Jeugdwet beoogd. Door de vorming van één gezamenlijke uitvoeringsorganisatie kunnen expertise, informatie en capaciteit gebundeld worden, wat leidt tot meer samenhang in beleid en uitvoering.

Het is een wettelijk opgelegde taak. Daarnaast betekent dit voor jeugdigen en gezinnen meer toegankelijke en beter georganiseerde jeugdhulp, met minder versnippering en duidelijkere aanspreekpunten. Regionale samenwerking maakt het bovendien mogelijk om sneller en consistentier te reageren op signalen en behoeften, en om zorg op maat te organiseren – juist ook bij complexe problematiek. Op termijn draagt dit bij aan een hogere effectiviteit van hulptrajecten en een grotere tevredenheid van gezinnen over het hulpaanbod. Daarnaast wordt het voor professionals eenvoudiger om samen te werken over gemeentegrenzen heen, wat de continuïteit en kwaliteit van de zorg ten goede komt.

Het openbaar lichaam biedt als zelfstandige rechtspersoon met eigen bestuursorganen de mogelijkheid om rollen, taken en verantwoordelijkheden formeel en juridisch te borgen. Hiermee wordt tegemoetgekomen aan het knelpunt in de samenwerking van onduidelijkheid in governance en structuur, zoals gesignaleerd in het onderzoeksrapport 'Omarm de complexiteit'.

Actualisatie IAB/IHP

Het Integraal Accommodatiebeleid (IAB) en het Integraal Huisvestingsplan Basisonderwijs (IHP) is in 2021 vastgesteld. De investeringsagenda liep tot en met 2025. Na vier jaar volgt actualisatie. De resultaten van de actualisatie zijn waarschijnlijk juni dit jaar bekend. De investeringsagenda voor de periode 2027-2031 kan als input/ afweging meegenomen worden in de begroting 2027.

Beheersplan vastgoed

Het IAP/IHP gaat over nieuwbouw, vernieuwbouw en verduurzaming. Het IAB/IHP is in 2021 vastgesteld. De Notitie gebouwenbeleid (o.a. vastgestelde onderhoudsniveaus) stamt uit 2015. Het IAB/IHP staat onder druk vanwege capaciteit, budget en planning. Onze gebouwen zijn over het algemeen op leeftijd en worden langer in stand gehouden. Sommige onderhoudswerkzaamheden uit het MJOP worden (nog) niet uitgevoerd, omdat deze panden ook voor verduurzaming in aanmerking komen. Tegelijkertijd komen we vanwege de leeftijd van de panden voor extra onderhoudskosten te staan.

Tegelijkertijd heeft provincie Drenthe aangegeven dat het huidige beheersplan (notitie gebouwenbeleid) geactualiseerd dient te worden.

Een goed moment om in 2026 alle beheersmatige aspecten (onderhoud, verduurzaming, vernieuwbouw en nieuwbouw) van vastgoed samen te brengen in een beheersplan (maatschappelijk) vastgoed met een actueel beeld van DMJOP-kosten. De resultaten zijn in 2027 bekend en worden meegenomen in de kadernota 2028.

Verduurzaming gemeentewerf Beilen

Op 24 september 2024 heeft de gemeentesecretaris opdracht gegeven om een efficiënt ingerichte werk- en kantoorruimte voor de buitendienstmedewerkers te realiseren, met een gezond en toekomstbestendig werkklimaat voor de komende twintig jaar. Tijdens het uitwerken hiervan is ook de optie besproken om op een andere locatie een nieuwe werf met milieustraat te realiseren. Op dit moment worden de diverse scenario's uitgewerkt om verder te worden besproken.

- Optie 1: verduurzamen, verbouw huidige kantoorgebouw
- Optie 2: herindeling, verbouw huidige locatie inclusief toekomst bestendig maken milieustraat
- Optie 3: verduurzamen en vergroten van het huidige kantoorgebouw, gecombineerd met het samenvoegen én verkopen van locatie Smilde. Dit wordt aangevuld met een meerjarenplan om de milieustraat binnen tien jaar voldoende ruimte te bieden voor de toekomst
- Optie 4: realisatie nieuwe werf en milieustraat op nieuwe locatie

In de programmabegroting 2027 wordt in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing uitgebreider ingegaan op risico's, financiële gevolgen en de benodigde weerstandscapaciteit.